

ჩინეთის ეკონომიკური ფენომენი

ანა ლომაია,
კახა ყიფიანი
თსუ სტუდენტები,

რეზიუმე

ჩინეთი ჯერ კიდევ უდიდეს კომუნისტურ სახელმწიფოდ რჩება, სადაც სოციალისტური დაგეგმარება და ეკონომიკა ქვეყნის მთავარ მამოძრავებელ ფაქტორს წამოადგენს. მაო ძე-დუნის ხელისუფლებაში მოსვლა რევოლუციური ბრძოლის დაწყების ეპიკური მაგალითია, სადაც მასობრივი მოძრაობა დაბალი ფენების ხარჯზე დაიწყო. მეოცე საუკუნის შუა პერიოდი აზიის ამ უდიდესი სახელმწიფოსთვის სრულიად ახალ პოლიტიკურ სისტემაზე გადასვლას ასახავს. ჩინეთში თანდათანობით ყალიბდება მარქსისტული ეკონომიკის მოდელი, რომელშიც ხალხის მთავარი მტერი არა მონოპოლისტი კაპიტალისტი, არამედ გამდიდრებული და ხარბი მიწათმფლობელია. დღესდღეობით, ჩინეთი მკაცრად კომუნისტურ სახელმწიფოს აღარ წარმოადგენს, მასში სოციალისტური კაპიტალიზმის ფორმა შეერწყა, რამაც დასაბამი სრულიად ახალ, ყველასგან განსხვავებულ პოლიტიკურ სისტემას მისცა.

საკვანძო სიტყვები: ჩინეთის ეკონომიკა; სოციალიზმი; დაგეგმარება; ბაზარი

ძირითადი ტექსტი

დღესდღეობით ჩინეთის მთავარ საექსპორტო პროდუქციას მარცვლეული, ბრინჯი და ბამბა წარმოადგენს. აგრეთვე, იგი აწარმოებს დიდი რაოდენობის ჩაის, ხორცის პროდუქტებს, მსუბუქი მრეწველობის პროდუქციასა და მინერალებს. ქვეყნის მთლიანი ბიუჯეტი 224,800 მლნ dollar-ს შეადგენს. [1]

სოციალისტურ ქვეყანას კაპიტალისტური სახელმწიფოსთვის დამახასიათებელ ამგვარ შედეგებამდე მარტივად არ მიუღწევია. იმისთვის, რომ ჩინური ეკონომიკისათვის ფენომენი გვენოდებინა, მან განვითარების სხვადასხვა საფეხური განვლო. გარდამტეხი პერიოდი ჩინეთის კულტურული რევოლუციაა, რომელიც ორ ეტაპად იყოფა: პირველ ეტაპზე ჩინეთის ცხოვრებაში არსებული ყოველგვარი „დეკადენტური“ გააქრეს. იმისათვის, რომ ამ მიზანს მიეღწია, მათ ყველა სკოლა დახურა და თავის ახალგაზრდა მიმდევრებს, რომელთაც წითელ გვარდიას უწოდებდნენ, მოუწოდა ბიუროკრატიული ხელისუფლებისა და დამკვიდრებული პრივილეგიებზე იერიში მიეტანათ. მთელი ქვეყნის მასშტაბით მილიონობით მაოისტი გამოდიოდა. ეს გამოსვლები მრავალი კვირის განმავლობაში აშინებდა და ართობდა გარესამყაროს. მაშინ, როცა ეს არეულობა დასრულდა, რევოლუციის ფაზამ მიაღწია იმას, რაც მათ თავიდანვე განზრახული ჰქონდა: წითელმა გვარდიამ რესპუბლიკის ბიუროკრატიული ინსტიტუტების უმრავლესობა დაანგრია და მათ ხელისუფლებასა და გამოცდილებას ძალა დაუკარგა. ხალხი ძალიან დაიღალა საჯარო დამცირებებითა და მართული ანარქიით. ტაძრები და ისტორიული სიმდიდრეები განადგურებული იყო, ისევე, როგორც პარტია, მთავრობა და შეირაღებული ძალები.

მოსალოდნელი იყო, რომ კულტურული რევოლუციის მეორე ეტაპი ნაკლებ წარმატებული იქნებოდა, ვიდრე პირველი. მეორე ეტაპისაგან განსხვავებით, პირველი მეტწილად ნეგატიური იყო იმ გაგებით, რომ მის მიზანს არსებულ საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ წესრიგში ერთგვარი არასასურველი ელემენტების განადგურება წარმოადგენდა. მეორე ეტაპი პოზიტიური ქმედებისაკენ მოუწოდებდა, რათა წარსული წყობა ახლითა და უკეთესით შეცვლილიყო. სამწუხაროდ, ეკონომიკა, განსაკუთრებით ქალაქებში, ძლიერ შერყეული იყო. სკოლები, რომელიც მათ ახალი რევოლუციური წყობისათვის დაიხურა, აღარ გახსნილა თვეების ან წლების განმავლობაში. შედეგად, ჩინელი ახალგაზრდობის მთელმა თაობამ ვერ შეიძინა ის ცოდნა და

უნარები, რომლებიც ქვეყნის განვითარებად ეკონომიკას ასე სჭირდებოდა. კულტურული რევოლუციის საბოლოო ფასის განსაზღვრა შეუძლებელია. თუმცა ერთი ფაქტი ცხადია: მათ დაულაღავი მცდელობა, დაემტკიცებინა, რომ ადამიანის ბუნება უკიდურესად მოქნილი იყო და, შესაბამისად, საზოგადოების სრულყოფაც დაუსრულებლად შეიძლებოდა, პოლიტიკური რეალობის კლდოვან ნაპირს შეეჯახა. 1976 წელს მისი სიკვდილით თანამედროვე სამყაროს პოლიტიკური ისტორიის უნიკალური თავი დასრულდა. [2]

რეალურად, მათ ძე-დუნის მიზანს ღარიბ გლეხობაზე აქცენტირება წარმოადგენდა, ვინაიდან მათ ხარჯზე უტოპიური, უკლასო საზოგადოება ჩამოყალიბდებოდა. პოლიტიკოსმა ქვეყანაში ე.წ „დიდი ნახტომის პოლიტიკის“ გატარება დაიწყო, რაც სრულ საზოგადოებრივ მობილიზაციას გულისხმობდა. სწრაფი და უკომპრომისო ცვლილებების შედეგად, ჩინეთის ეკონომიკაში გარკვეული ხარვეზები წარმოიშვა, კერძოდ, 1960-იან წლებში ქვეყნის ეროვნული პროდუქცია ერთი მესამედით შემცირდა. [3]

მათს მმართველობის დასაწყისში სახელმწიფო დირექტივებს საბჭოთა კავშირისგან იღებდა, ასრულებდა 5 წლიან გეგმებს და ცდილობდა კომუნისტური რეჟიმის უფრო მეტად განმტკიცებას. 50-იან წლებში, ასევე, განხორციელდა მიწების კოლექტივიზაცია, შემდგომში კი ნაციონალიზაცია. სახელმწიფო აპარატმა სრული კონტროლი დაამყარა საზოგადოებაზე. 1956 წლიდან ერთგვარი შეუთანხმებლობა ჩნდება სსრკსა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ურთიერთობებში, რის შედეგადაც მათ ძე-დუნმა სრულიად ახალი ეკონომიკური მოდელი დანერგა, რომელიც ორიენტირებული იყო სოფლის მეურნეობის განვითარებაზე.

თანამედროვე ჩინეთის ეკონომიკას ერთ-ერთი წამყვანი როლი აქვს მსოფლიოში, რაც შესაძლოა, რამდენიმე მიზეზით იყოს განპირობებული. პირველი ფაქტორი, მთლიანი შიდა პროდუქტია, რომლის მოცულობამ 2010 წლის კვლევების მიხედვით, 1. 337 ტრილიონი დოლარი შეადგინა, იაპონიის 1.228 ტრილიონთან შედარებით. [4]

თანამედროვე პერიოდს თუ გადავხედავთ, ვნახავთ, რომ 2018 წლის ანგარიშებით, ჩინეთში მთლიანი შიდა პროდუქტის მაჩვენებელი (მშპ) 6.5 პროცენტია, რაც მეტყველებს მაღალ ხარისხსა და ეფექტურობაზე. ამავე წელს გამართულ სახალხო კონგრესზე ჩინეთის პრემიერმინისტრმა, ლი ქეციაანგმა ეკონომიკურ გამოწვევებზე ისაუბრა და აღნიშნა, რომ ქვეყანა სტაბილიზაციისა და განვითარების გზას აუცილებლად განაგრძობს. ანგარიშში ხაზი გაესვა იმ ფაქტს, რომ მშპ-ის 2017 წლის მაჩვენებელმა მოსალოდნელს გადააჭარბა და 6.7% შეადგინა. [5]

დღეს გლობალიზებული ჩინეთის პოლიტიკის მთავარი ვექტორი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვაა და ისეთი სფეროებიც ვითარდება, როგორებიცაა ტელეკომუნიკაცია, ჯანდაცვა, განათლება, ენერგეტიკული სატრანსპორტო საშუალებები და ა.შ.

1990-იანი წლების დასაწყისში ჩინეთის მთავრობამ ახალი პოლიტიკის დაწყება დააანონსა, რომელსაც „ტექნოლოგია ბაზრის სანაცვლოდ“ ეწოდებოდა. ამ მიდგომის თანახმად, ტრანსნაციონალურ კორპორაციებს ადგილობრივი ბაზრის ნაწილი დაეთმობოდათ, ისინი კი ჩინეთს უცხოურ ტექნოლოგიებს მიაწვდიდნენ. დასავლურმა კორპორაციებმა იაფი მუშახელით სა-

რგებლობა გადანაცვლებს და ჯერ წარმოება, შემდეგ კი სამეცნიერო ცენტრები ჩინეთში აქტიურად შეიტანეს. ასევე, წარსულს ჩაბარდა ის დრო, როდესაც ჩინური წარმოება იაფ ტანსაცმელთან და კონტრაფაქტთან ასოცირდებოდა. დღეს ჩინური კონვეიერებიდან ყველაზე პოპულარული ელექტრონული გაჯეტები გამოდის. ქვეყანაში 70-ზე მეტი სამეცნიერო-ტექნიკური ზონა ფუნქციონირებს იმ სპეციალისტებისთვის, რომლებმაც განათლება უცხოეთში მიიღეს. [6]

ეკონომიკურ პოლიტიკაში პეკინმა სპეციფიკური მიდგომა აირჩია. სისტემური რეფორმები ჩინეთმა არა პოლიტიკური, არამედ საბაზრო ცვლილებებით დაიწყო, ამ პირობებში კი, ავტორიტარული რეჟიმი მაინც შეინარჩუნა. თავდაპირველად ჩინეთმა ფასების დერეგულაცია მოახდინა, ახლა კი თანმიმდევრულად მისდევს ეკონომიკურ ლიბერალიზაციას.

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ექსპორტის მკვეთრი ზრდა ჩინეთის ეკონომიკის ერთ-ერთი ძირითად საკვანძო ფაქტორს წარმოადგენს. ჩინურ საქონელს ბევრი უპირატესობა გააჩნია, თუმცა, ამასთანავე, სახელმწიფო დამატებით ასტიმულირებს ექსპორტზე ორიენტირებულ მენარმეობას. ქვეყანა საგარეო ბაზარზე მიმართულ სანარმოებს დაბალი გადასახადებითა და კრედიტებით უზრუნველყოფს, რაც კიდევ უფრო მეტად უწყობს ხელს ეკონომიკურ მდგრადობას.

2017 წელს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკამ მსოფლიოში წამყვან ეკონომიკებს შორის მეორე ადგილი დაიკავა. 12,2 ტრილიონი დოლარის მშპ-ს ოდენობით ის მთელი 7 ტრილიონით ჩამორჩება ლიდერ ამერიკას, თუმცა ამავე 7 ტრილიონით აღემატება მესამე პოზიციაზე მყოფ იაპონიას, რაც რეგიონში ლიდერობის განმტკიცების მთავარ ფაქტორადაც შეგვიძლია მივიჩნიოთ. ზრდის ტემპები ამით არ დასრულებულა და 2018 წელს სახელმწიფომ ორიენტირი სამომხმარებლო ბაზარზე გააკეთა. ამ წლის მონაცემებს თუ დავეყრდნობით, ვნახავთ, რომ უმუშევრობის მაჩვენებელი ჩინეთში 5%-ია, ინფლაცია კი 2.1%. [7]

ჩინეთის სწრაფ ეკონომიკურ ზრდას, პირველ რიგში, იაფი სამუშაო ძალის დიდ რაოდენობას უკავშირებენ. ეს ახსნა სრულ-

ფასოვანი არაა, რადგან იაფი მუშახელი ჩინეთს მე-20 საუკუნის 70-იან წლებამდეც ჰყავდა, თუმცა ქვეყანა, ფაქტობრივად, ვერ ვითარდებოდა. 1980 წელს ჩინეთის მოსახლეობის 80% სოფელში ცხოვრობდა, 2014 წლისთვის კი სოფელში მცხოვრებთა წილი 50%-მდე შემცირდა. ბოლო წლებში ჩინეთი მსოფლიო მრეწველობის ცენტრად იქცა: მისი პროდუქციის ექსპორტმა 2.2 ტრილიონ დოლარს გადააჭარბა და მსოფლიოში პირველი ადგილი დაიკავა. ჩინეთში ყოველწლიურად 100 მილიარდი დოლარის პირდაპირი უცხოური ინვესტიცია შედის. ბოლო წლებში ქვეყანამ მნიშვნელოვნად გაზარდა ინვესტიციები ტექნოლოგიებში, იმ იმედით, რომ ჩინური პროდუქცია თანდათანობით მაღალტექნოლოგიურ სექტორებშიც კონკურენტუნარიანი გახდება. [8]

დასკვნა

ჩინეთის ეკონომიკურ წარმატებას, როგორც უკვე აღინიშნა, კერძო სექტორზე აქცენტირება წარმოადგენს. პოლიტიკური და იდეოლოგიური პლატფორმა, როგორც წესი, არ აისახება სახელმწიფოს ბაზარზე ორიენტირებულ მიზნებზე. უნდა ითქვას ისიც, რომ სამთავრობო არასტაბილურობები, რომელიც საკმაოდ ხშირი იყო მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარში, შედარებით მოქნილმა პოლიტიკურმა სისტემამ ჩაანაცვლა. თუმცაღა, თანამედროვე ექსპერტების უმრავლესობა კორუფციას ჩინეთის მთავარ მტრად ასახელებს, რაც ლოგიკასთან საკმაოდ ახლოს დგას. მმართველი კომუნისტური პარტია, რაღაც კუთხით, ისევ აკონტროლებს საზოგადოებრივ აზრს, რაც დემოკრატიულობის ხარისხს კიდევ უფრო ამცირებს. აღნიშნული ფაქტების გაერთიანების საფუძველზე, თამამად შეიძლება იმის თქმა, რომ ჩინეთი ერთგვარ ფენომენს წარმოადგენს და მისი ანალოგის მოძებნა მსოფლიოში უბრალოდ შეუძლებელია.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. <https://en.wikipedia.org/wiki/China>
2. თომას მაგსტადტი, გავიგოთ პოლიტიკა, გვ. 148
3. თომას მაგსტადტი, გავიგოთ პოლიტიკა, გვ. 248
4. <https://www.amerikiskhma.com/a/article-101167144/53-1014.html>
5. <https://sinomedia.ge/economy-of-china/>
6. <https://bpi.ge/chinetis-ekonomikuri-saswaulis-7-mizezi/>
7. <https://www.bpn.ge/article/43329-chinetis-ekonomika-mso-plioshi-kvlav-meorea-ashsh-ki-isev-pirveli/>
8. <http://forbes.ge/news/816/msoflios-rva-yvelaze-swrafad-mzardi-ekonomika>

REFERENCES:

1. <https://en.wikipedia.org/wiki/China>
2. Thomas Magstadt, understanding politics, page 148
3. Thomas Magstadt, understanding politics, page 248
4. <https://www.amerikiskhma.com/a/article-101167144/53-1014.html>
5. <https://sinomedia.ge/economy-of-china/>
6. <https://bpi.ge/chinetis-ekonomikuri-saswaulis-7-mizezi/>
7. <https://www.bpn.ge/article/43329-chinetis-ekonomika-mso-plioshi-kvlav-meorea-ashsh-ki-isev-pirveli/>
8. <http://forbes.ge/news/816/msoflios-rva-yvelaze-swrafad-mzardi-ekonomika>

CHINA'S ECONOMIC PHENOMENON

Ana Lomaia, Kakha Kipiani

Bachelor Students of Political Science, TSU

RESUME

China is still the communist country, where the socialist system and capitalist economy are the main factors of its successes. Mao Zedong took main power to govern the country. This case is an epic example of starting revolutionary fight. This fight was started by low social layers. In the middle of XX century China changed its political system. In this period, in China there was Marxist economy model. At this time, the main enemy of people was not monopolist capitalist, but - enriched and greedy landowner. Today China is not strictly the communist state. In this country there is synthesis of socialism and capitalism. This synthesis has been the start of the new political system, which is very different from all political systems.

Key words: Chinese economy; socialism; planning; market.